

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. spalio 17 d.*

„Direktyva 2003/87/EB — Šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema — Bauda už perteklinę emisiją — Perteklinės emisijos sąvoka — Prilyginimas pareigos per direktyvoje nustatytą terminą atsisakyti pakankamo leidimų skaičiaus, kuris atitiktų emisiją per ankstesnius kalendorinius metus, neįvykdymui — Atleidimo nuo pareigos priežasties nebuvimas faktinio neatsisakytų leidimų turėjimo atveju, išskyrus force majeure — Neįmanomumas pakeisti baudos dydį — Proporcingumas“

Byloje C-203/12

dėl *Högsta domstolen* (Švedija) 2012 m. balandžio 24 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2012 m. balandžio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Billerud Karlsborg AB

Billerud Skärblacka AB

prieš

Naturvårdsverket

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta, teisėjai J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot (pranešėjas) ir A. Arabadžiev,

generalinis advokatas P. Mengozzi,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Billerud Karlsborg AB* ir *Billerud Skärblacka AB*, atstovaujamų *advokater* E. Wernberg ir O. Gentele,
- *Naturvårdsverket*, atstovaujamos *advokater* R. Janson ir U. Gunnesby,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos V. Kyriazopoulou ir M. Vergou,

* Proceso kalba: švedų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Enegren, K. Mifsud-Bonnici ir E. White,
susipažinęs su 2013 m. gegužės 16 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų [prekybos] sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, p. 32, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 631–646), 16 straipsnio 3 ir 4 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Billerud Karlsborg AB* bei *Billerud Skärblacka AB* (toliau, kartu – bendrovės *Billerud*) ir *Naturvårdsverket* (Aplinkos apsaugos agentūra) dėl baudos, kuri joms pastarosios agentūros buvo paskirta už tai, kad jos per nustatytą terminą neatsisakė anglies dioksido ekvivalento leidimų, atitinkančių jų faktinę emisiją 2006 metais.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2003/87

- 3 Direktyvos 2003/87 5–7 konstatuojamose dalyse skelbiama:

„(5) Bendrija ir jos valstybės narės savo įsipareigojimus pagal Kioto protokolą mažinti antropogeninės kilmės šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas susitarė vykdyti bendrai <...>. Šia direktyva siekiama, kuriant efektyvią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų Europos rinką ir darant kuo mažesnę įtaką ekonomikos plėtrai bei užimtumui, padėti veiksmingiau vykdyti Europos bendrijos ir jos valstybių narių įsipareigojimus.

(6) 1993 m. birželio 24 d. Tarybos sprendimas 93/389/EEB dėl CO₂ ir kitų šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos Bendrijoje monitoringo mechanizmo [OL L 167, p. 31] nustatė šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų monitoringo ir įvertinimo, ar laikomasi įsipareigojimų dėl tų emisijų, mechanizmą. Šis mechanizmas valstybėms narėms padės nustatyti bendrą leidžiamų suteikti leidimų skaičių.

(7) Bendrijos nuostatos, susijusios su valstybių narių leidimų suteikimu, yra būtinos, siekiant, kad būtų prisidedama išsaugant vidaus rinkos vientisumą ir išvengiant konkurencijos iškreipimo.“

- 4 Minėtos direktyvos 4 straipsnis suformuluotas taip:

„Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2005 m. sausio 1 d. joks įrenginys nevykdytų I priede išvardytos veiklos, kurią vykdant išmetamos su ja susijusios šiltnamio efektą sukeliančios dujos, jeigu įrenginio operatorius neturi <...> leidimo <...>.“

5 Pagal tos pačios direktyvos 6 straipsnio 2 dalį:

„Šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų [apyvartiniuose taršos] leidimuose pateikiama:

<...>

e) įsipareigojimas atsisakyti leidimų <...>, prilygstančių bendram įrenginio emisijų kiekiui kiekvienais kalendoriniais metais, <...> per keturis mėnesius nuo tų metų pabaigos.“

6 Direktyvos 2003/87 10 straipsnyje įtvirtintas nemokamai suteikiamų leidimų, kurių skaičius siekė 95 % nuo 2005 m. sausio 1 d. iki 2008 m. sausio 1 d. ir 90 % nuo 2008 m. sausio 1 d. iki 2013 m. sausio 1 d., principas.

7 Minėtos direktyvos 11 straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Kompetentinga institucija bendro leidimų skaičiaus dalį <...> kiekvienais metais išduoda iki vasario 28 d.“

8 Tos pačios direktyvos 12 straipsnio, reglamentuojančio leidimų perleidimą, atsisakymą ir panaikinimą, 3 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad kiekvienais metais ne vėliau nei balandžio 30 d. kiekvieno įrenginio operatorius atsisakytų tokio leidimų skaičiaus, kuris atitiktų bendrą per ankstesnius kalendorinius metus iš to įrenginio išmestų šiltnamio efektą skatinančių dujų kiekį <...> ir kad tie leidimai vėliau būtų panaikinti.“

9 Už šios pareigos pažeidimą, be Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 2 dalyje numatytų operatorių pavadinimų paskelbimo, baudžiama paskiriant baudą, nurodytą to paties straipsnio 3 ir 4 dalyse; jose numatyta:

„3. Valstybės narės užtikrina, kad kiekvienas operatorius, kuris iki kiekvienų metų balandžio 30 d. neatsisako pakankamo skaičiaus leidimų, kurie atitiktų operatoriaus per ankstesnius metus šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, būtų laikomas turinčiu mokėti baudą už perteklinę šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją. Nustatoma, kad bauda už perteklinę šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją – 100 eurų už kiekvieną anglies dioksido ekvivalentą, išmestą iš to įrenginio, už kurį operatorius neatsisakė leidimų. Sumokėjęs baudą už perteklinę šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, operatorius neatleidžiamas nuo įsipareigojimo atsisakyti leidimų skaičiaus, atitinkančio tą perteklinę šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, kuri susidarytų, jeigu būtų atsisakoma kitų kalendorinių metų leidimų.

4. Per trijų metų laikotarpį, prasidedantį 2005 m. sausio 1 d., valstybės narės už perteklinę šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją taiko mažesnę 40 eurų baudą už kiekvieną anglies dioksido ekvivalento toną, išmestą iš to įrenginio, dėl kurio operatorius neatsisakė leidimų. <...>“

10 Be to, pagal Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės nustato sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, taisykles ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad šios sankcijos būtų taikomos. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. <...>“

11 Minėtos direktyvos 19 straipsnyje numatytas Bendrijos registru organizavimo tvarka:

„1. Valstybės narės numato registro įsteigimą ir jo išlaikymą, siekdamas užtikrinti, kad būtų tiksliai apskaitomi išduoti, turimi, perleisti ir panaikinti leidimai. <...>

<...>

3. Siekiant, kad ši direktyva būtų įgyvendinama, Komisija priima reglamentą dėl standartizuotos ir apsaugotos registrų sistemos, t. y. standartizuotų elektroninių duomenų bazių, kuriose būtų laikomi bendri duomenų elementai, leidžiantys registruoti išduotus, turimus, perleistus ir panaikintus leidimus, numatytų prieigą visuomenei ir, tam tikrais atvejais, slaptumą bei užtikrintų, jog nebūtų atliekami jokie su iš Kioto protokolo kylančiais įsipareigojimais nesuderinami perleidimai.“

Reglamentas (EB) Nr. 2216/2004

- 12 2004 m. gruodžio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 2216/2004 dėl standartizuotos ir apsaugotos registrų sistemos sutinkamai su 2003/87/EB Europos Parlamento ir Tarybos direktyva ir 280/2004/EB Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu (OL L 386, p. 1) 52 straipsnyje „Leidimų grąžinimas“ numatyta:

„Operatorius grąžina įrenginiui išduotus leidimus prašydamas registro administratoriaus arba, jei numatyta valstybės narės teisės aktuose, laikoma, kad yra paprašęs registro administratoriaus:

- a) iš šio operatoriaus įrašo į to paties registro šalies įrašą pervesti nustatytą skaičių leidimų, išduotų operatoriumi minimiems metams;
- b) įvesti pervestų leidimų skaičių į to įrengimo atitinkamų metų grąžintų leidimų lentelę.

<...>“

Švedijos teisė

- 13 2004 m. Įstatymu Nr. 1199 dėl apyvartinių taršos leidimų prekybos ir 2004 m. apyvartinių taršos leidimų registro taisyklėmis buvo perkeltos minėtos Sąjungos teisės nuostatos.

- 14 2004 m. Įstatymo Nr. 1199, redakcijos, galiojusios pagrindinės bylos aplinkybių metu, 6 skyriaus 1 straipsnyje numatyta:

„Už kiekvieną įrenginį operatorius registrą administruojančiai institucijai ne vėliau kaip balandžio 30 d. grąžina leidimų skaičių, atitinkantį bendrą emisiją iš šio įrenginio per praėjusius kalendorinius metus.“

- 15 To paties įstatymo 8 skyriaus 6 straipsnyje numatyta:

„Operatorius, neatsisakęs pakankamo leidimų skaičiaus jo emisijai taikant 6 skyriaus 1 straipsnį, privalo sumokėti valstybei baudą už perteklinę emisiją. Laikotarpiu nuo 2005 m. iki 2007 m. šios baudos dydis yra 40 eurų už įrenginio išmestą anglies dioksido toną ir už kurių operatorius neatsisakė leidimų. Vėlesniems laikotarpiams ši suma siekia 100 eurų. Vertė Švedijos kronomis nustatoma remiantis euro verte gegužės 1 d. tų metų, per kuriuos turi būti atsisakyta leidimų.“

- 16 To paties įstatymo 8 skyriaus 7 straipsnyje skelbiama:

„Sumokėjęs baudą už perteklinę emisiją taikant 6 straipsnį operatorius neatleidžiamas nuo pareigos, numatytos 6 skyriaus 1 straipsnyje, grąžinti registrą administruojančiai institucijai leidimų skaičių, atitinkantį tą perteklinę emisiją, kuri susidarytų, jeigu būtų atsisakoma kitų kalendorinių metų leidimų.“

Ginčas pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

- 17 2007 m. balandžio 30 d. pagal Švedijos teisę veikiančios bendrovės *Billerud*, turinčios anglies dioksido emisijos leidimus, neatsisakė leidimų, atitinkančių jų emisiją 2006 m., t. y. atitinkamai 10 828 ir 42 433 tonos.
- 18 Todėl *Naturvårdsverket* joms skyrė baudą, numatytą 2004 m. Įstatyme Nr. 1199, perkeliančiame Direktyvą 2003/87; jos dydis vienai bendrovei siekia 3 959 366 Švedijos kronų (SEK), o kitai – 15 516 051 SEK, t. y. 433 120 EUR ir 1 697 320 EUR.
- 19 Grįsdamos savo pateiktą ieškinį dėl šios sankcijos nacionaliniam teismui bendrovės *Billerud* tvirtina, kad 2007 m. balandžio 30 d. jų sąskaitos Švedijos registre buvo papildytos pakankamu leidimų skaičiumi, atitinkančiu bendrą jų emisiją 2006 m. Jos nurodė, jog ši aplinkybė įrodo, kad jos nesiekė išvengti tenkančių pareigų ir kad leidimų neatsisakymą per nustatytą terminą, kuriuo jos kaltinamos, lėmė vidaus administravimo sutrikimai. Pirmosios instancijos teismas atmetė šį argumentą.
- 20 Gavęs bendrovių *Billerud* apeliacinį skundą *Högsta domstolen* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar <...> Direktyvos 2003/87 <...> 16 straipsnio 3 ir 4 dalys reiškia, kad operatorius, kuris iki balandžio 30 d. neatsisako pakankamo leidimų skaičiaus, privalo mokėti baudą, nepaisant neatsisakymo priežasties, pavyzdžiui, net jei operatorius balandžio 30 d. faktiškai turi pakankamą leidimų skaičių, bet iki šios datos jų neatsisakė dėl aplaidumo, administracinės klaidos ar techninės problemos?
2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 3 ir 4 dalies nuostatomis leidžiama neskirti baudos ar sumažinti jos dydį, pavyzdžiui, dėl pirmajame klausime nurodytų aplinkybių?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 21 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 3 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad jomis leidžiama tam tikra laisvė skiriant baudą už perteklinę emisiją operatoriams, kurie, nors ir iki einamųjų metų balandžio 30 d. neatsisakė anglies dioksido ekvivalento leidimų už praėjusius metus, šią datą vis dėlto turi pakankamą leidimų skaičių.
- 22 Šiuo klausimu siekiama sužinoti, ar sąvoka „perteklinė emisija“, dėl kurios gali būti skirta bauda, turi būti suprantama kaip veiksmai, kurie lemia perteklinę taršą *per se*, o tokiu atveju bauda turi būti skiriama tik operatoriams, kurie kiekvienų metų balandžio 30 d. neturi pakankamo leidimų skaičiaus, ar, priešingai, ją lemia paprastas leidimų, atitinkančių jų emisiją praėjusiais metais, neatsisakymas iki balandžio 30 d., nepaisant neatsisakymo motyvų ar atitinkamų operatorių faktiškai turimų leidimų skaičiaus.
- 23 Pirmoji šios alternatyvos dalis, kurią nurodo bendrovės *Billerud*, grindžiama pažodiniu junginio „perteklinė emisija“, nurodyto Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 3 ir 4 dalyse, aiškinimu; pagal jį einamųjų metų balandžio 30 d. faktinis leidimų skaičiaus, pakankamo padengti praėjusių metų emisiją, turėjimas įrodo ypatingos grėsmės aplinkai nebuvimą, ir tik ji gali pateisinti sankcijas Sąjungos teisėje remiantis SESV 191 straipsnio 2 dalyje įtvirtintu principu, kad žalą atlygina teršėjas.

- 24 Vis dėlto šie argumentai neįtikina.
- 25 Iš tiesų iš pačios Direktyvos 2003/87 teksto matyti, kad pareiga iki einamųjų metų balandžio 30 d. atsisakyti leidimų skaičiaus, atitinkančio emisiją praėjusiais metais tam, kad jie būtų panaikinti, yra ypač griežta. Ši pareiga, privalomai nurodyta šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartiniame taršos leidime remiantis šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalies e punktu ir nedviprasmiškai suformuluota minėtos direktyvos 12 straipsnio 3 dalyje, yra vienintelė, už kurios nesilaikymą pačioje Direktyvoje 2003/87 numatyta konkreti sankcija, o dėl sankcijų už visus kitus šioms nuostatomis prieštaraujančius veiksmus, remiantis šios direktyvos 16 straipsniu, paliekama nuspręsti valstybėms narėms. Ypatinga svarba, kuri minėta direktyva suteikiama leidimų atsisakymo procesui, taip pat išplaukia iš to, kad baudos paskyrimas neatleidžia operatoriaus nuo pareigos atsisakyti atitinkamo leidimų skaičiaus kitais metais. Vienintelė švelnesnė nuostata dėl šios baudos, numatyta Direktyvoje 2003/87, susijusi su jos dydžiu, kuris sumažinamas nuo 100 eurų iki 40 eurų sistemos bandymo laikotarpiu, t. y. 2005–2007 metais.
- 26 Be to, reikia priminti, kad nors galutinis leidimų prekybos sistemos tikslas yra aplinkos apsauga siekiant sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, pati ši sistema ne mažina šią emisiją, o skatina ir sudaro palankias sąlygas siekti ją sumažinti iki nustatyto lygio kuo mažesne kaina. Todėl galutinė nauda aplinkai priklauso nuo to, kaip griežtai nustatomas visas suteiktų leidimų skaičius, kuriuo ribojama minėta sistema leidžiama bendra emisija (2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.*, C-127/07, Rink. p. I-9895, 31 punktas).
- 27 Taigi bendra Direktyvos 2003/87 struktūra grindžiama griežta išduotų, turimų, perleistų ir panaikintų leidimų apskaita, kurios pagrindas įtvirtintas šios direktyvos 19 straipsnyje ir reikalauja sukurti registru sistemą atskiru Komisijos reglamentu. Ši konkreti apskaita siejama su pačiu direktyvos tikslu, t. y. Bendrijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos sukūrimu, kuria siekiama sumažinti šių dujų emisiją į atmosferą tiek, kad ji būtų tokio lygio, kad pavojingas antropogeninis poveikis nesutrikdytų klimato sistemos, ir kurios galutinis tikslas yra aplinkos apsauga (žr. minėto Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.* 29 punktą). Kaip tvirtina Komisija, Sąjungos teisės aktų leidėjas, pats numatydamas iš anksto nustatytą baudą, siekė prekybos leidimais sistemą apsaugoti nuo konkurencijos iškraipymo, kurį lemtų manipuliavimas rinka.
- 28 Šiuo aspektu reikia atmesti bendrovių *Billerud* argumentą, kad jos neturėtų būti kaltinamos dėl pernelyg didelį pavojų aplinkai keliančių veiksmų. Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 3 ir 4 dalių tikslas ir poveikis yra bausti ne „teršėjus“ apskritai, bet operatorius, kurių emisijos kiekis praėjusiais metais iki einamųjų metų balandžio 30 d. viršija jų įrenginiams šiais metais skirtų leidimų skaičių, nurodytą valstybės narės centralizuoto registro, kuriam jie teikia ataskaitas remiantis Reglamento Nr. 2216/2004 52 straipsniu, lentelėje „atsisakyti leidimai“. Būtent taip reikia suprasti sąvoką „perteklinė emisija“, o ne kaip perteklinę emisiją *per se*.
- 29 Tokį aiškinimą patvirtina, pirma, tai, kad pagal Direktyvos 2003/87 11 straipsnio 4 dalį tam tikras leidimų skaičius kiekvienais metais išduodamas iki vasario 28 d., t. y. prieš 2 mėnesius iki datos, kai operatoriai privalo atsisakyti leidimų už praėjusius metus, ir, antra, šios direktyvos 10 straipsnyje numatyti beveik nemokami leidimai, išduoti už 2006 m.
- 30 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Direktyva 2003/87 nustatyta pareiga turi būti vertinama ne kaip paprasta pareiga iki einamųjų metų balandžio 30 d. turėti leidimus, atitinkančius emisiją už praėjusius metus, bet kaip pareiga atsisakyti minėtų leidimų vėliausiai iki balandžio 30 d. tam, kad jie būtų panaikinti Bendrijos registre, skirtame užtikrinti tikslių leidimų apskaitą.
- 31 Tačiau, nors ir nėra konkrečios nuostatos, galimas *force majeure* atvejo pripažinimas, kai išorės priežastis, kuria remiasi teisės subjektai, lemia pasekmes, kurios yra tokios neišvengiamos, kad asmenims tampa objektyviai neįmanoma vykdyti išipareigojimų (žr., be kita ko, 1980 m. kovo 18 d. Sprendimo *Ferriera Valsabbia ir kt. prieš Komisiją*, 154/78, 205/78, 206/78, 226/78–228/78, 263/78 ir

264/78, 39, 31/79, 83/79 ir 85/79, Rink. p. 907, 140 punktą). Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar bendrovės *Billerud*, nepaisant visų pastangų laikytis nustatytų terminų, susidūrė su nuo jų nepriklausomomis, neįprastomis ir nenumatytomis aplinkybėmis (žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimo *Eurofit*, C-99/12, 31 punktą), nepriskirtinomis paprastam vidaus administravimo sutrikimui.

- 32 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiama operatoriui, kuris vėliausiai iki einamųjų metų balandžio 30 d. neatsisakė anglies dioksido ekvivalento leidimų skaičiaus, atitinkančio jo emisiją praėjusiais metais, išvengti baudos už perteklinę emisiją, nors šią datą jis turi pakankamą skaičių leidimų.

Dėl antrojo klausimo

- 33 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad šioje nuostatoje numatytos baudos dydį nacionalinis teismas gali keisti remdamasis proporcingumo principu.
- 34 Šiuo aspektu reikia priminti, kad proporcingumo principas, kuris yra vienas iš bendrųjų Sąjungos teisės principų, įpareigoja, kad Sąjungos teisės nuostata nustatytos priemonės būtų tinkamos atitinkamais teisės aktais siekiamiems teisėtiems tikslams įgyvendinti ir neviršytų to, kas būtina jiems pasiekti (žr. 2010 m. birželio 8 d. Sprendimo *Vodafone ir kt.*, C-58/08, Rink. p. I-4999, 51 punktą).
- 35 Dėl teisminės šių sąlygų kontrolės vis dėlto reikia pripažinti, kad srityje, kurioje būtina priimti politinius, ekonominius ir socialinius sprendimus ir kurioje privaloma atlikti sudėtingus vertinimus, Sąjungos teisės aktų leidėjui suteikiama didelė diskrecija. Vykdydamas naudojimosi šia kompetencija kontrolę Sąjungos teismas negali pakeisti Sąjungos teisės aktų leidėjo vertinimo savuoju. Jis gali pripažinti šį teisės aktų leidėjo pasirinkimą netinkamu, tik jeigu jis akivaizdžiai klaidingas ar tam tikriems ūkio subjektams sukelti nepatogumai yra neproporcingi gaunami naudai (žr., be kita ko, 1996 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Jungtinė Karalystė prieš Tarybą*, C-84/94, Rink. p. I-5755, 57 punktą ir 1997 m. gegužės 13 d. Sprendimo *Vokietija prieš Parlamentą ir Tarybą*, C-233/94, Rink. p. I-2405, 55 punktą; 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Swedish Match*, C-210/03, Rink. p. I-11893, 48 punktą).
- 36 Reikia konstatuoti, kad prekybos anglies dioksido ekvivalento leidimais sistemos įtvirtinimas Sąjungoje buvo teisės aktų leidėjo pasirinkimas, atspindintis politinį siekį skubiai spręsti rimtas aplinkos apsaugos problemas, kaip matyti iš 2001 m. kovo 8 d. Europos Sąjungos Tarybos išvadų, į kurias daroma nuoroda Direktyvos 2003/87 pirmoje konstatuojamoje dalyje. Be to, šis teisės aktų leidėjo pasirinkimas grindžiamas ypač sudėtingais ir plačiai diskutuojamais ekonominiais ir techniniais aspektais, nurodytais 2000 m. kovo 8 d. Žaliojoje knygoje COM(2000), 87. Todėl, siekdamas prisidėti prie Europos Sąjungos ir jos valstybių narių įsipareigojimų pagal Kioto protokolą įgyvendinimo, Sąjungos teisės aktų leidėjas turėjo pats įvertinti būsimą ir neaiškų įsikišimo poveikį (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Vokietija prieš Parlamentą ir Tarybą* 55 punktą).
- 37 Sprendimas dėl Sąjungos akto proporcingumo neturėtų priklausyti nuo atgalinių jo veiksmingumo vertinimų. Kai Sąjungos teisės aktų leidėjas turi įvertinti būsimas teisės akto, kurį rengiasi priimti, pasekmes, kurios negali būti tiksliai numatytos, jo vertinimas gali būti pripažintas netinkamu, tik jeigu jis yra akivaizdžiai klaidingas atsižvelgiant į šio teisės akto priėmimo metu turėtus duomenis (šiuo klausimu žr. 2001 m. liepos 12 d. Sprendimo *Jippes ir kt.*, C-189/01, Rink. p. I-5689, 84 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 38 Direktyvoje 2003/87 numatyta bauda už perteklinę emisiją, nagrinėjama atsižvelgiant į šio sprendimo 34–37 punktuose primintus principus, neturėtų būti laikoma prieštaraujanti proporcingumo principui, nes nacionaliniam teismui nenumatyta jokia galimybė keisti jos dydžio.
- 39 Iš tiesų, viena vertus, Direktyvos 2003/87 12 straipsnio 3 dalyje numatyta pareiga atsisakyti leidimų ir už jos nevykdymą šios direktyvos 16 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatyta vienkartinė bauda, nesant kitokių lengvatų, išskyrus laikiną jos dydžio sumažinimą, Sąjungos teisės aktų leidėjo nuomone, buvo būtina siekiant teisėto tikslo sukurti veiksmingą prekybos anglies dioksido ekvivalento leidimais sistemą turint tikslą išvengti, kad tam tikri operatoriai ar rinkos tarpininkai bandytų apeiti sistemą ar ja manipuliuoti spekuliuodami kaina, kiekiu, terminais ar kompleksiniais finansiniais produktais, kurių reikia bet kokiai rinkai. Kaip, be kita ko, matyti iš Komisijos pateikto 2001 m. spalio 23 d. direktyvos pasiūlymo COM(2001) 581 motyvų, sąlygiškai didelė bauda pateisinama būtinybe užtikrinti, kad pareigos atsisakyti pakankamo leidimų skaičių nevykdymas būtų vertinamas griežtai ir vienodai visoje Sąjungoje. Be to, ši būtinybė buvo ypač svarbi per visiškai naujos Sąjungoje sistemos taikymo pradžios laikotarpį.
- 40 Be to, iš Direktyvos 2003/87 išplaukia, kad operatoriai turi 4 mėnesių terminą tam, kad galėtų atsisakyti leidimų už praėjusius metus, o tai suteikia jiems protingą terminą įvykdyti pareigą atsisakyti leidimų. Iš kitų šios direktyvos parengiamųjų darbų matyti, kad Taryba pailgino iš pradžių operatoriams nustatytą terminą, nes Komisijos pasiūlyme minėta galutinė data kovo 31 d. Kita vertus, balandžio 30 d. yra vėlesnė data nei ta, iki kurios valstybės narės privalo išduoti operatoriams dalį leidimų einamiesiems metams, t. y. vasario 28 d., o 95 % minėtų leidimų buvo išduota nemokamai laikotarpiu nuo 2005 m. iki 2008 m. Galiausiai, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 22 ir 27 punktuose, atsižvelgiant į tikslis leidimų apskaitos Sąjungoje, kuri lemia gerą Direktyva 2003/87 įtvirtintos sistemos veikimą, tikslą, nepanašu, kad 40 eurų bauda už iki balandžio 30 d. neatsisakytą anglies dioksido ekvivalento toną (vertė atitinka dvigubą kainą, apskaičiuotą už šią toną būsimoje emisijos leidimų rinkoje) yra neproporcinga nauda, kuri būtų gauta Sąjungai laikantis įsipareigojimų pagal Kioto protokolą.
- 41 Be to, valstybės narės gali nustatyti įspėjimo, priminimo ir išankstinio atsisakymo mechanizmus, kurie sąžiningiems operatoriams leistų būti gerai informuotiems apie pareigą atsisakyti leidimų, todėl nekiltų pavojus, kad jiems bus skirta bauda. Kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, tam tikruose nacionalinės teisės aktuose numatytos tokios atsargumo priemonės ir kompetentingoms institucijoms patikėta pareiga padėti operatoriams, kai jie vykdo pareigas pagal prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartiniais taršos leidimais sistemą.
- 42 Todėl į antrąją klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 3 ir 4 dalys aiškintinos taip, kad šioje nuostatoje numatytos vienkartinės baudos dydžio nacionalinis teismas negali keisti remdamasis proporcingumo principu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 43 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje, išlaidų klausimą turi spręsti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 96/61/EB, 16 straipsnio 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad jomis**

draudžiama operatoriui, kuris vėliausiai iki einamųjų metų balandžio 30 d. neatsisakė anglies dioksido ekvivalento leidimų skaičiaus, atitinkančio jo emisiją praėjusiais metais, išvengti baudos už perteklinę emisiją, nors šią datą jis turi pakankamą skaičių leidimų.

- 2. Direktyvos 2003/87 16 straipsnio 3 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje numatytos vienkartinės baudos dydžio nacionalinis teismas negali keisti remdamasis proporcingumo principu.**

Parašai.